

Японія. Повоєнне реформування держави. Хірохіто. Джерела та наслідки економічного піднесення. Внутрішньо- та зовнішньополітичні пріоритети.

Як розвивалася повоєнна Японія? Ця країна зазнала поразки у Другій світовій війні. Японська армія була роззброєна, воєнних злочинців засудив Токійський трибунал. Окупаційний контингент у країні - армія США під командуванням Дугласа Макартура. Але уряд США прагнув перетворити Японію на мирну державу, яка мала б мати демократичний устрій та політичну систему. Тому у Японії доволі швидко були здійснені реформи: політичні й соціальні. Під час перших повоєнних виборів перемогу здобула новостворена Ліберальна партія.

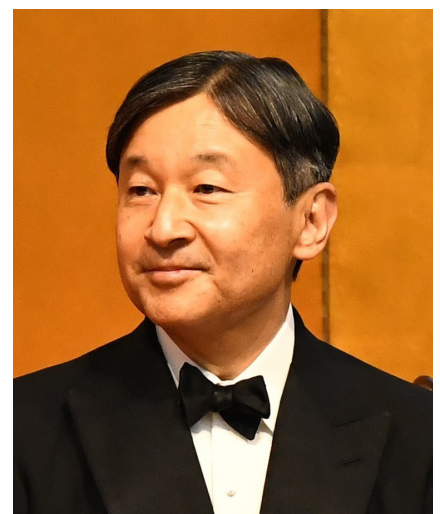
Відповідно до Конституції 1947 року Японія стала парламентською монархією. Якщо раніше уряд призначав імператор, після реформи ці повноваження перебрав на себе парламент. Імператор залишався формальним главою держави й виконував представницькі функції.

**Імператор Сьова
(Хірохіто)**
1926–1989 рр. правління

Акіхіто
1989–2019 рр. правління

Імператор Нарухіто

Щодо імператора Хірохіто, то його становище було непростим. Частина американських урядовців на чолі з президентом Гаррі Труменом збиралися притягти імператора Хірохіто до трибуналу за «воєнні злочини» та «злочини проти людства». Їх підтримувала частина політиків у Японії. Очільник американської військової адміністрації Дуглас Макартур наполягав на невинуватості Хірохіто. Генерал вбачав у ньому символ японської нації й запоруку стабільності для окупаційної влади.

**Підписання
Сан-Франциського
мирного договору**

8 вересня 1951 року у Сан-Франциско 48 країн-союзниць підписали з Японією мирний договір, що визначав її правовий статус після Другої світової війни, виплату компенсацій державам-переможцям, військовополоненим та цивільним особам і урегульовував питання її повоєнної окупації.

Радянський Союз не уклав мирного договору з Японією, натомість декларацію про припинення війни між країнами підписав у 1956 році. Наступного року Японія уклала мирний договір з Індією та Республікою Китай (острів Тайвань).

Сполучені Штати підтримали модернізацію економіки Японії. Завдяки успішним реформам (антимонопольному законодавству, зниженню податків), розорена війною країна вже наприкінці 1960-х років була другою у світі за обсягом промислового виробництва. Від 1950-х до 1970-х років темпи зростання економіки Японії були найвищими у світі. Ці події отримали назву японського «економічного дива».

Окрім нормалізації фінансової системи через реформу оподаткування, на думку дослідників, важливу роль у повоєнній відбудові відіграли капіталовкладення США. Під час війни в Кореї (1950–1953), а потім у В'єтнамі (1964–1973) американці розміщували військові замовлення на японських підприємствах, використовували потужності місцевого виробництва і допомагали будувати нові заводи. Прибутки вклада-

лися у модернізацію обладнання у промисловості, було створено принципово нові виробництва.

У 1960 році було висунуто план подвоєння національного прибутку (план Ідзангі, названий на честь бога творіння в синтоїзмі) терміном у 10 років. В країні було значно скорочено податки і ставки банківського кредиту. Внаслідок реформи зростає ділова активність підприємців.

Модернізація у сільському господарстві вивільняла робочі руки, необхідні для реалізації плану.

Усі, хто вивчав чинники економічного зростання Японії, наголошують на важливості вивчення японцями досвіду інших країн, підвищенню рівня освіченості населення, підтримці наукових досліджень. Японці часто купували патенти на ті винаходи, використання яких забезпечувало якість продукції та модернізацію виробничих процесів.

Окупаційний режим теж, як не дивно, посприяв економічному зростанню. Бо Японія не витрачала коштів на утримання власних збройних сил.

Цікавий факт: японці у повоєнний час працювали більше і значно інтенсивніше, ніж у багатьох інших країнах. Але отримували доволі скромну винагороду. Застосовувалася філософія і «Кайдзен» (від «безперервне вдосконалення», «поліпшення» або «зміна на краще») – японська концепція менеджменту, коли погіршується робота однієї ланки в ланцюжку, зупиняється робота в інших. У результаті робітники не можуть собі дозволити працювати гірше.

У 1970-х роках ситуація у країні погіршилася через світову кризу. Проблемними були також 1990-ті роки.

Але Японська економіка залишається і досі однією з найрозвиненіших країн світу. Тут працюють потужні наукові центри, які займаються розробками у галузі фізики твердого тіла, атомної енергетики, фізики плазми, новітніх конструкційних матеріалів, космічних роботів, медицини. До лідерів світової економіки належать такі японські компанії, як «Тойотта Моторс», «Мацусита Електрик» («Панасонік»), «Соні корпорейшин», «Хонда Моторс», «Тошиба», «Фуджитсу» тощо. Середній та малий бізнес ефективно функціонує в усіх галузях. Він є найактивнішим та наймобільнішим елементом ринку у розвитку конкуренції, підвищенні конкурентоспроможності товару.

Щодо зовнішньої політики, Японія підтримує плідне партнерство із США. В країні зберігається присутність американських військ, зокрема функціонує американська військова база на острові Окінава та інші.

Японському уряду доводиться проявляти гнучкість у відносинах з Китаєм та рештою сусідів. Досі залишається невирішеним конфлікт з Росією щодо Північних (для Росії – Південних) Курильських островів, які були анексовані СРСР після Другої світової війни. Мирний договір між двома країнами не укладений донині. Щорічно 7 лютого японці відзначають День Північних територій, символічно вимагаючи від Росії повернути ці острови.